

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

J. Keuning

Gods engelenwacht

... en zie, engelen Gods klommen daarlangs op en daalden daarlangs neer. Gen. 28 : 12.

We zouden zo zeggen: het eerste wat je van een engel te zien krijgt — als je hem ooit te zien krijgt — is dat hij van boven komt. En het laatste is, dat hij ook weer terugkeert naar boven.

Want daarboven horen de engelen thuis. Misschien worden ze zo af en toe eens naar de aarde gezonden. Maar dan toch slechts voor even. Dan keren ze weer naar de hemel terug.

Bij Jakob is het precies omgekeerd. Het eerste wat hij ziet is, dat de engelen naar boven klimmen. Ze waren dus al op de aarde. En ze deden hun werk op de aarde. En dan gaan ze wel naar boven om verslag uit te brengen en nieuwe opdrachten te halen. Maar dan komen ze ook weer terug. Want hier op aarde is hun werkterrein.

Daarop zijn wij natuurlijk niet ingesteld, dat we de engelen voortdurend vlak om ons heen hebben. Misschien geloven we nog wel dat ze af en toe van boven naar beneden komen, dat God ze af en toe hier beneden laat ingrijpen, — misschien. Maar dat geloof blijft dan toch ver beneden de werkelijkheid die God aan Jakob laat zien. Deze werkelijkheid: dat de engelen hem voortdurend omringen. Dat hij, Jakob, langs de wegen trekt, de wegen van Kanaän eerst, van Haran straks, omringd door Gods engelen. Een permanente lijfwacht van engelen, die hem geleiden op al zijn wegen opdat hij zijn voet aan geen steen zou stoten.

Want dát is het enige wat Jakob er door sleept. Dat de engelen Gods hem omringden, — dat alleen heeft hem bewaard voor de woede van Ezau. Dat zal ook straks zijn schild zijn en zijn wapen tegen de gierigheid van Laban, tegen de gevaren onderweg, tegen de nog steeds op hem wachtende dreiging van Ezau, straks, als hij terugkeert.

Jakob denkt dat hij zichzelf wel redt. Dat God voor de vervulling van wat Hij beloofde van hem afhankelijk is. Dat er van Gods beloften niets terecht komt, en dat er van zijn eigen leven dus ook niets terecht komt, als hij zelf niet ingrijpt en zich er door heen slaat.

Maar God zegt: Ik heb jou niet nodig. Ik wil het zelfs niet doen door jouw kracht of door jouw list. Ik zal je eens laten zien, waarom de vervulling van mijn belofte zeker is en hoe jij je erfenis in handen krijgt. Door mijn kracht, die je omringt als een muur. Want

mijn engelen staan om je heen. Doordat Ik ingrijp in je leven, niet zo nu en dan eens, als het erg kritiek wordt, maar voortdurend, onophoudelijk. Want het is mijn vaderlijke hand die mijn engelen om je heen zet.

Daarom kan Ik er ook wel tegen dat je nu alles kwijt raakt, wat je door je eigen slimheid meende bereikt te hebben. Dat je terug moet keren tot het punt, waar Abraham begon, dat je niets meer hebt. Want wat Ik in het leven van je grootvader Abraham en van je vader Izak bewezen heb, dat zal Ik ook laten zien in jouw leven: dat Ik kom, waar alle mensenwegen doodlopen, dat Ik mijn belofte vervul, juist waar het radicaal onmogelijk schijnt, dat Ik het leven te voorschijn haal uit dode mensen, dat onder de wacht van mijn engelen zelfs de meest eenzame en meest berooide mens veilig is.

—o—

Wat voor de wereld dwaas is, kiest God uit om de wijzen te beschamen. En wat voor de wereld zwak is, dat kiest God uit om wat sterk is voor schut te zetten. En wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, dat wat niets is, God kiest het uit om aan hetgeen wel iets is zijn kracht te ontnemen. Opdat geen vlees zou roemen voor Hem.

Wat wel iets is. Dat is Jakob. Jakob die zich door alles heen slaat, die zijn broer te slim af is en zijn vader bedriegt, die voor geen gat te vangen is. Maar God zegt: jouw kracht is niets. Op jouw wegen loop je dood. Maar op die doodswegen van jou omring Ik je met mijn engelenwacht, opdat je er door zou komen. Niet op jouw manier, maar op de Mijne. Niet langs de wegen die beneden bedacht worden. Maar door mijn engelen, die de wegen Gods op aarde open maken en open houden.

—o—

Geloven we dat? Wij die heus niet zoveel beter zijn dan Jakob. Want vechten wij niet voor ons leven? Willen wij God soms niet een handje helpen?

Ons is het leven beloofd. Nu, dan zullen wij er ook voor zorgen dat we leven.

Ons is de wereld beloofd. Dan zullen wij ons er wel eens voor inspannen dat we een stukje of een groot stuk van de wereld te pakken krijgen.

Ons is verzadiging beloofd. En dus letten we er wel op dat we niet te kort komen. Dan laten we ons ook niets van wat we veroverd hebben meer ontgaan.

Ons is de vergadering van de kerk beloofd. En dus nemen wij onze maatregelen om de kerk dan ook werkelijk vergaderd te krijgen. Om de zaken in de kerk netjes te laten mar-

cheren. Als het op de ene manier niet lukt, dan weten wij altijd nog wel een andere manier.

God? Maar God is ver.

En Gods beloften? Maar alleen van beloften kun je niet leven.

Het evangelie? Maar alleen met het evangelie bereik je niet veel tegen de keiharde feiten van hier beneden. En we moeten toch iets bereiken!

En we zien het niet meer, we geloven het niet meer: dat wie op God rekt, op God alleen, duizenden engelen om zich heen heeft. Legerscharen engelen, die immers uitgezonden zijn tot dienst aan hen die de zaligheid beërven moeten. Ja, en als God gezegd heeft, dat ze de wereld in bezit zullen krijgen, dat ze leven zullen, dat ze door Hem en door Zijn Zoon Jezus Christus vergaderd zullen worden, dan kunnen ze er toch ook tegen, altijd achteraan te komen, alles te zien mislukken, de laatsten te zijn. Want vele laatsten zullen de eersten worden. God is immers met hen. En de engelen Gods omringen hen. En met de engelen van God om je heen ga je recht toe, recht aan de heerlijkheid in.

Wij doen als Jakob. Omdat we menen dat we in deze wereld aan God niet genoeg hebben.

Wij, die geen dromen meer dromen, maar wel Jezus Christus hebben gezien. Jezus Christus, die aan zijn God vast hield en op God rekende en op Gods belofte hoopte, ook toen Hij de wereld werd uitgeschopt en geen discipel meer overhield. En die de engelen niet te hulp riep. Omdat Hij het doen zou, Hij alleen. Hij, die het ook doen kon. En die het gedaan heeft. En die nu maar over alle engelen te bevelen heeft, om ons zijn heil te doen zien.

En wie in Christus gelooft, die weet het dus: de engelen Gods trekken met ons langs de autowegen en langs de trottoirs van de stad. De engelen Gods vormen 's nachts een cordon om ons huis. De engelen van God staan achter ons als we weer eens aan de classis-tafel aanschuiven.

Zó is God met ons. En nu is er geen moeite zo groot, geen teleurstelling zo diep, geen impasse zo hopeloos, of de engelen dragen je er door heen. Je krijgt geen engel meer te zien. Maar Christus leeft. Jezus, onze Heiland, aller engelen Heer.

Kunnen wij er niet tegen, de laatsten te zijn? Achteraan te komen? Alles te moeten verliezen? Denken we heus, dat God stil zit en dat we nodig zelf de zaken ter hand moeten nemen? En lukt dat ons soms ook aardig?

Maar ook vandaag is het waar: onze successen, dat wat wij voor elkaar weten te krijgen, — het brengt ons hoe langer hoe verder van huis.

En wie wacht op wat God doet, vindt de engelen om zich heen, ook waar hij ze het allerminst verwacht.

Gods engelen die — en dat is letterlijk waar — naast ons zijn, die elk scheldwoord horen, die alle bedreigingen zien, die elk gevaar in de gaten hebben. En die ook precies weten wat ze doen moeten om ons te dienen naar de wil van God, omdat ze immers rechtstreeks gekomen zijn van boven, waar ze voortdurend zien het aangezicht van onze Vader, die in de hemelen is.

Kerkelijk leven

HOE IS DE SITUATIE ONTSTAAN?

(III)

Positie der hoogleraren

Een van de vele factoren, die tot 1944 hebben geleid is de positie, die de hoogleraren van de Vrije Universiteit en van de Theologische Hogeschool hadden als permanente en altijd aanwezige prae-adviseurs ter generale synode. De afgevaardigden der kerken wisselden, althans grotendeels, voortdurend, de hoogleraren waren op elke synode aanwezig. En zij hadden daar een ver reikende en diepgaande invloed. Als mannen van de wetenschappelijke theologie werden zij geacht vaklui te zijn, naar welker adviezen de predikanten en de ouderlingen vooral, goed deden te luisteren. Hier speelde mee de verwarring van wetenschappelijke theologie en geloofskennis, die voor de kerk de eeuwen door noodlottig is geweest. De Akte van Vrijmaking klaagt daar — nota bene — over: dat de kerken waren gekomen onder een theologisch-wetenschappelijk juk! De invloed van de hoogleraren ter synode was groot. Men denke slechts aan die van iemand als dr. H. H. Kuyper. Toen deze op de synode van 1926 in de kwestie Geelkerken zijn draai nam en poneerde dat de synode wel ter dege de bevoegdheid bezat dienaren des Woords en ouderlingen — in strijd met de eenvoudige en duidelijke tekst van de artt. 79 en 80 van de kerkorde — te schorsen en af te zetten, ging de hele synode (op een enkeling na) om. Het waren niet de kerken, maar de hoogleraren, die de meningsverschillen op het synodaal agendum plaatsten en de leeruitspraken tegen honderden verzoeken de zaak, althans tot na de oorlog, te laten rusten, doordreven. Zij hebben ook daarna een fatale invloed uitgeoefend als deputaten voor zwaarigheden en dergelijke meer.

Men zou verwachten dat de vrijgemaakte kerken leergeld hadden betaald. Het tegendeel is waar. Het instituut van de hoogleraren ter synode bleef. Ze heetten na Amersfoort-1948 niet meer prae-adviseurs, maar adviseurs en mogen niet meer als rapporteur van een werkcommissie der synode optreden. Dat is alles. Voor de rest bleef alles bij het oude. De hoogleraren fungeren ter synode (en was het alleen maar daar en dan) als kerkelijke leiders. Dat is een onkerkelijke figuur. Hei leiderschap is een typisch politieke figuur. Daar hoort het thuis. Geen wonder dat men bij het scheppen van zulk een figuur in de kerk zijn trekken thuis krijgt: de kerkpolitiek doet haar intrede.

Na de vrijmaking werd de figuur van de hoogleraar-adviseur vaak goed gepraat met het zeggen dat het kwaad niet zit in de organisatie maar in het hart. Als het hart maar goed is. Wie zo spreekt, zegt eigenlijk: dat het voor de vrijmaking fout ging kwam niet van het instituut van de professoren ter synode, maar van de mannen. Toen hadden we kwade professoren, na de vrijmaking hebben we weer goede. Ik geloof daar niets van. Die smaadt wil ik op de professoren uit die tijd niet leggen. Mannen als G. Ch. Aalders, F. W. Grosheide, C. van Gelderen, G. M. den Hartogh, J. Ridderbos en anderen waren achtbare christenen. Zij hebben ongetwijfeld het goede voor de kerken gezocht. Deze mannen zaten zó vast in bepaalde theologische theorieën als de wedergeboorteleer van Maccovius en dr. A. Kuyper, in gemene-gratie opvattingen van de laatste, in de scholastieke leer van de onsterfelijkheid der ziel en dergelijke meer, dat zij de meningen van K. Schilder, A. Janse en anderen als een gevaar zagen voor de kerken. En wat de professoren van na de vrijmaking betreft: dat zijn ook allemaal achtbare christenen. Doch van alle kerkleden, ook van professoren, zelfs van professoren in de theologie geldt, dat zij van nature onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, van hen en ons dat onze beste werken in dit leven onvolkomen en met zonden bevestigd zijn. Menige paus zal wel een allerbeminlijkste man zijn geweest, maar elke paus is als hij ex cathedra spreekt of op zijn draagstoel door de Sint Pieter gedragen wordt of een encycliek loslaat een in de gemeente van Christus griezelige en ondrage-

lijke figuur. Het is waar: uit het hart zijn de uitgangen des levens. Maar juist omdat elk mensenhart boos is en er in het hart van elk christen, zij het tegen zijn wil, zonde is overgebleven, moet men niet een figuur scheppen, waarin deze overgebleven zonde haar kans krijgt. Prof. Popma schreef daarover in zijn brochure Vrijmaking (29):

„Dit routine-gedoe wordt tot een vervolging van het gebeente der kerk, als de gladde praters de toon gaan aangeven en gaan heersen over de vergadering der Christgelovigen, b.v. als hoogleraar-adviseur ter synode. Deze adviseurs zijn vrome mannen, die den Here vrezen in ootmoed en oprechtheid.”

Men lette hier op elk woord. We lezen verder:

„Maar hun kerkelijke positie en houding zijn net die factoren, die de vorst der duisternis onberekenbare winsten inbrengen, en vermoedelijk is dit alle eeuwen zo geweest. De kerk gaat te gronde aan haar theologie.”

De vrijgemaakte kerken hebben geen leergeld betaald. Het rapport F. L. Bos-S. Greijdanus, dat bedoelde deze synodale positie van de hoogleraren in te perken, is met de Acta der synoden bijgezet in de kerkelijke archieven. En daarmee hebben de kerken ook de hoogleraren een slechte dienst bewezen. Zij zijn zelf mede verantwoordelijk voor de machtspositie, die de hoogleraren in haar midden hebben en die ze helaas slecht gebruiken.

Het is in de laatste jaren gebleken.

Eerst al door een publiek advies van de hoogleraar in het kerkrecht, aan de gelovigen in Noord-Holland om zich „van achter de ontrouwe ambtsdienst” van hun ouderlingen te begeven en die dat gaf hangende het conflict om de wegzending van ds. Schoep van de synode. Eer nog de kerken van de schrik van deze wegzending bekomen waren en zich beraden konden wat met deze heen-zending moest geschieden, b.v. bij een volgende synode, permitteerde deze hoogleraar zich een openbaar advies tot scheurmaking. Hij voelde dat laatste ook wel, maar trachtte de te verwachten beschuldiging te weerleggen door categorisch te verklaren: dit IS geen opwekking tot scheurmaking, het is de weg tot het bewandelen van de weg van de christelijke vrede! Wie zou nú nog durven zeggen dat het wél advies tot scheurmaking was?

Zo mogelijk nóg erger was dat de hoogleraren Van Bruggen, Doekes, Kamphuis en Schilder, ieder op zijn wijze partij in geding, in hun kwaliteit van hoogleraar attestaties, aan studenten afgegeven door de kerkeraad, aan wiens opzicht en tucht zij zich onttrokken hadden, voor onbetrouwbaar verklaarden en van de studenten een onderzoek naar hun trouw aan de belijdenis verlangden. Zo wierpen zij zich op als controleurs van een kerkeraad, die zij zelf ontrouw hadden verklaard. Het was een staal van heerschappijvoering over de kerken, dat zijn weerga niet vindt.

En de kerken zwijgen.

„Mijn volk heeft het gaarne alzo”.

Men weet eigenlijk niet meer goed, waarvoor deze mannen zijn aangesteld. Om de kerken te dienen in de positie waarin zij benoemd zijn, wetenschappelijke theologie te onderwijzen aan de studenten der Hogeschool of om 'leiding te geven' aan de vrije kerken van Christus? Dat het hun zelf niet duidelijk is, blijkt slag op slag. Mij is bekend dat iemand, tot het hoogleraarsambt geroepen, aarzelde met de aanneming. Niet omdat hij twijfels had aan zijn wetenschappelijke bekwaamheid, maar omdat hij opzag tegen de verantwoordelijkheid van dat kerkelijke leiderschap.

Men verwijte deze mannen niet te veel. De kerken zelf hebben de schuld.

Benoeming

Heel deze stand van zaken bleek aktueel na het overlijden van prof. P. Deddens op 6 februari 1958. De leerstoel kerkgeschiedenis en kerkrecht werd vacant. Hoogleraren en cura-

toren adviseerden de synode over de voorziening in deze vacature. Het advies luidde: voorlopig niemand benoemen. De synode besloot wél te benoemen. Zij stelde zelf een tweetal op. Alles geschiedde in comité. Maar uit de openbare Acta blijkt, dat uit het tweetal drs. D. Deddens en ds. J. Kamphuis de laatste werd benoemd.

Nu is de benoeming van een hoogleraar door een synode reeds een netelige zaak. Wat wéten nog zo bekwame ouderlingen van iemands wetenschappelijke bekwaamheid? Doch hier was een ding duidelijk. Er was een tweetal. De een had, cum laude nog wel, doctoraal examen afgelegd, hoofdvak kerkgeschiedenis. De ander had zulk een proeve van bekwaamheid niet afgelegd en nimmer getoond dat zijn belangstelling op het terrein van de door hem te doceren vakken, kerkgeschiedenis en kerkrecht, gericht was. Wat hij publiceerde ging in andere richting. Het was duidelijk: de synode-meerderheid heeft klaarblijkelijk meer aan de benoeming van een man met leiderscapaciteiten dan aan die van een professor gedacht.

De betrokkene staat daar zelf geheel buiten.

Kritiek op de gang van zaken betekent alerminst kritiek op hem.

Maar het moet niemand verwonderen, dat iemand die onder zulk een gesternte wordt benoemd, doet wat van hem wordt verwacht: 'leiding' geven. Daar kan de beste man in zulke omstandigheden nauwelijks aan ontkomen. En ook hier geldt: niet hem, niet de hoogleraren in de eerste plaats, maar de kerken treft de schuld.

In de oude lijn

Het ligt alles in de oude gereformeerde lijn. Deze stand van zaken en deze gang van zaken kan bogen op een lange traditie in onze vaderlandse kerkgeschiedenis. Het is zo geweest 'Van Dordt tot '34'. A. Janse heeft in zijn boek over die periode van de vaderlandse kerkgeschiedenis op overtuigende wijze aangetoond, dat de Gereformeerde Kerken verscheurd werden niet over het christelijk geloof zelf, maar over allerlei theologische twistzaken van de professoren der theologie, de doctoren in deze wetenschap en de predikanten. En zó druk was men met de strijd over deze theologische geschilpunten, dat men nauwelijks door had, dat, ook al onder een theologisch masker en een wijsgerig mom een echte vijand van allen de kerkelijke veste binnensloep en dat de ijskoude vrieswind van de Verlichting, de dodelijke adem van de aanbidding van de Rede het leven in Christus' kerk deed verstijven.

Soms vreest men dat het vandaag net zo gaat. Onder al het geharrewar over afgeleide en derderangs zaken geraakt met name onze studerende jeugd, deze troubles meer dan beu, langzaam maar zeker onder de bekoring van de krachten van de individualistische tijdgeest, die zich breed maakt in de literatuur, de beeldende kunst, de muziek, de wijsbegeerte en... de nieuwe theologie.

De 'zaak-Telder'

Een van de strijdpunten van de laatste jaren is ingeluid door het boek van ds. B. Telder: 'Sterven en dan'. Het is niet moeilijk tegen dat boek bezwaren in te brengen. Men kan b.v. met prof. Rothuizen van mening zijn, dat de wijze waarop ds. Telder de kwestie aansneed, niet bepaald getuigde van tact, maar wel het een en ander had van 'theologische hardhandigheid'.

Niet onbelangrijk was en is de vraag of ds. Telder een gravamen had behoren in te dienen tegen de eerste alinea van antwoord 57 „dat mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal worden opgenomen”. Dat hetgeen ds. Telder schreef anders is zal wel niemand ontkennen. Maar daarmee is niet alles gezegd. Hierover valt op te merken:

1. dat het antwoord van de catechismus ongetwijfeld uitgaat van een mensbeschouwing en een beschouwing van het sterven, die ook door vele Gereformeerden al sedert tientallen jaren niet meer wordt gedeeld, nl. dat de mens bestaan zou uit een (sterfelijke) lichaam en een (onsterfelijke) ziel en dat de dood voor hem zou bestaan in een scheiding van die beide;
2. dat reeds voor 1944 in onze kerken openlijk en naar de Schrift is geleerd, dat er aan de mens niets onsterfelijks is, dat de

gehele mens aan de dood is onderworpen, en dat onsterfelijkheid naar de leer der Schrift niet een natuurlijke eigenschap van de mens is, maar een gave Gods aan de gelovigen, die hem bij de opstanding wordt geschonken;

3. dat de Gereformeerde Kerken geen dogma over de tussentoeestand kennen; en dat de apostolische geloofsbelijdenis, volgens de catechismus de hoofdsom van wat een christen nodig is te geloven, er niet van spreekt; en dat de zaak bij de verklaring van de wederopstanding des vleses (die door ds. Telder hartelijk beleden wordt!) er slechts in een tussenzin van spreekt, en dat tegen de roomse leer van het vagevuur en de doperse van de zielelaap, die Telder beide hartgrondig verwerpt.

Voorts dient men te bedenken, dat Zondag 22 met geen woord rept van de associaties die men in de gangbare meningen aan dat „opgenomen tot Christus” verbindt, in de trant van „Ver boven 't prachtig sterrendak...” en „Daarboven juist een grote schaar” enz. Daarover spreekt de catechismus met geen woord. Integendeel: van „de hemelse blijdschap en heerlijkheid” spreekt de catechismus in Zondag 19 in verband met de wederkomst van Christus. En verwijt men ds. Telder dat hij 'de troost' der gelovigen wegneemt, dan is daar tegenover te stellen, dat hij aan de enige troost in leven en sterven volkomen vasthoudt: dat we als gelovigen met lichaam en ziel, in leven en in sterven, d.w.z. helemaal en als levende of dode het eigendom van Christus zijn.

Overweegt men al deze dingen dan is het de vraag of het ds. Telder zo zwaar moet worden aangerekend dat hij niet een gravamen tegen de catechismus indiende, zo zwaar moet worden aangerekend. Zijn boek gaat meer tegen de onder christenen oude en gangbare meningen in dan tegen een léer der kerk: zulk een leer kent de belijdenis niet. Men kan hoogstens zeggen, dat bepaalde gedachten omtrent de aard van de verhouding van lichaam en ziel en van de aard van het sterven in de confessie doorklinken.

Ik meen dat een veroordeling van ds. Telder op grond van de belijdenis der kerk een basis heeft zo breed als de scherpe kant van een scheermes.

De hele kwestie is m.i. anders. Niet van confessionele aard, maar van Schriftuitlegging. Dat is niet minder belangrijk. Het is erger dat iemand tegen de Schrift ingaat dan dat hij al of niet met opzet zou ingaan tegen de belijdenis.

Maar wat is dat: 'ingaan tegen de Schrift'? Gebeurt dat wanneer iemand een verkeerde uitlegging geeft van een Schriftwoord, een Schriftgedeelte? Niemand, die dat menen kan. Welke dominee legt niet rustig een exegese van K. Schilder, S. Greijdanus, B. Holwerda en anderen naast zich neer wanneer hij op goede gronden meent de Schrift hier of daar beter te verstaan? Verklaart hij daarmee die mannen tot kettters? Welke dominee heeft zich nooit bij de exegetische voorarbeid voor een preek vergist? Is hij daarom iemand, die 'tegen Gods Woord ingaat'? Welnu, als ds. Telder zich nu eens zou hebben vergist? Moeten er dan kerkelijke aanklachten komen? Tegen hem? Tegen ds. C. Vonk? Tegen mannen, die in al hun werk getoond hebben diepe eerbied voor de Schrift te hebben? Kom nou! Als het iemand aan gehoorzaamheid aan de Schrift ontbreekt, dan blijkt dat bovendien op meer dan één punt.

Daar komt nog iets bij. Telder en meer nog Vonk blijken heel goed door te hebben dat hun strijd tegen de gangbare mening op dit punt een strijd is tegen paganistische achtergronden, tegen de ook vandaag springlevende ideeën van de Gnostiek, reeds in het Nieuwe Testament aangekondigd en bestreden, alsof er in ieder mens, en zeker in de christenmens een goddelijke vonk zou zijn overgespat, die onsterfelijk zou zijn. Daartegen strijden zij. En terecht.

En nu is het tragische dat hun bestrijders, ook kerkelijke vergaderingen, in de bestrijding van Telder (en zijdelings van Vonk) zelf een idee van een ononderbroken eeuwig leven in de Christgelovigen hebben ingevoerd, die meer niet is dan een constructie. Wat er dan in de gelovige 'eeuwig leeft' wordt bij hen niet duidelijk. In elk geval niet de gehele mens. Onbewust zouden zij hier wel eens kunnen lijden aan gnostisch bevooroordeelde exegese. Ik denk er niet aan die broeders te verketteren. Ook wie doorgaans har-

telijk buigt voor de Schrift kan zich wel eens vergissen. Maar even als buitenstaander sprekende zeg ik: deze weerlegging van Telder (en Vonk) acht ik nou echt bedenkelijk.

Wat met name Vonk met betrekking tot het eeuwige leven in de Schrift niet in-leest, maar leest, is juist m.i. Maar laten we over die zaken nu eens rustig blijven doorpraten, zonder iemand met kerkelijke aanklachten te benauwen en met een tussenzinnetje uit de belijdenis om de oren te slaan.

Helaas, het is zo niet gebeurd.

De zaak is van meetaf gesteld op het vlak van 'afwijking van de belijdenis' en 'afwijking van de Schrift', van kerkelijke aanklachten, veroordeling en vonnissen, waarbij de pers voor de stemming zorgde. De rubriek 'Van het binnenlands gebeuren' in het Gereformeerd Gezinsblad heeft tot het zaaien van onrust en verdachtmaking het hare bijgedragen. Niet zonder resultaat overigens. Vele trouwe Gereformeerde mensen hebben van mannen als Telder, Vonk en anderen een voorstelling gekregen als van doodgevaarlijke kettters, van mensen, die als beeldstormers rondrazen in het gebouw van de belijdenis der kerk. Is het wonder dat wanneer zulke misleide mensen deze mannen zelf lazen of hoorden preken zij bleken méé te vallen? Intussen zit het wantrouwen zo diep dat iemand van wie bekend was dat hij het boek Telder in huis had, eerst bezoek kreeg vóórdat hij candidaat gesteld werd als ouderling...

De persoonlijke verhoudingen

Onder al deze bedrijven door blijkt hoe het met de persoonlijke en broederlijke verhoudingen gesteld is. Onder vakgenoten bestaan doorgaans ongeschreven regels die men in de omgang met elkander niet straffeloos kan overtreden. Meer dan één maatschappelijke stand heeft een ercode voor het onderling verkeer, waaraan men zich houdt: artsen, advocaten, notarissen. In de predikantenwereld ontbreekt veelal een dergelijk esprit de corps. Het is in de laatste jaren veelvuldig voorgekomen, dat collega's bij naam en toenaam op de kansel bestreden werden. En hoe! Hele kerken werden in de preek soms met de banvloek getroffen. Men versta ons goed. Wij zijn tegenstanders van politiek in de kerk en bijgevolg nog meer van vriendjespolitiek. Het kan nodig wezen soms kerkelijk tegen goede vrienden op te treden. Dat hetgeen publiek wordt geschreven zonodig ook publiek wordt bestreden kan nodig zijn. Plicht. Dat er publiek over het boek b.v. van ds. Telder geschreven is, ontmoet niet alleen geen bezwaar, daar vraagt een schrijver om. Maar dat kerkelijke aanklachten worden ingebracht zonder dat er persoonlijk ooit contact wordt opgenomen om de 'dwalende' broeder terecht te brengen, dat is in de gemeente van Christus een ergernis. In strijd met de eerste beginselen van de leer van Christus. In de wereld in strijd met de collegialiteit, in de kerk met de broederschap. Op die manier wordt een aangeklaagde broeder een nummer, een pion op het schaakbord. Terwijl het in de kerk in alle zaken altoos gaan moet om het behoud van de broeder. Om het verloren schaap.

G. VISEE

KORBAN

Waarom dit vreemde woord boven dit artikel? Omdat het in de Bijbel staat en wel in Markus 7:11. Het is een Hebreeuws of Aramees woord, dat zoveel betekent als: offergave. Uit ervaring weet ik, dat de betekenis van dit woord en van wat daaromheen staat, niet duidelijk is. Het is m.i. niet zwaar om te verstaan. En het heeft in onze huidige kerkelijke situatie ons wel wat te zeggen. Namelijk dit: dat we door onze menselijke inzettingen Gods Woord of gebod maar niet krachteloos moeten maken.

Farizeeën en schriftgeleerden verzamelden zich rondom Jezus. Ze wilden blijkbaar wel eens met eigen oren horen, wat deze nieuwe Rabbi te zeggen had. En toen zagen ze met ontzetting, dat sommigen van Jezus' discipelen met onreine, dat is ongewassen handen hun brood aten!

Dát ging in tegen de traditie. Want de Farizeeën en alle Joden aten niet zonder eerst een handwassing verricht te hebben. En daar-

mee hielden ze vast aan de overlevering der ouden.

De HERE had dat nergens bevolen. Er is wel sprake in de Schrift van wassingen van priesters, die moeten offeren. Maar dat men voor elke maaltijd of voor elk etentje de handen moest wassen was geen gebod Gods. Nu was er op zich zelf natuurlijk niets tegen als iemand dit deed. We leren onze kinderen ook hun handjes te wassen voor het eten. Waarom zou dit dan verkeerd zijn in de dagen van de Here Jezus?

Maar dat handen-wassen was geen maatregel van gewone reinheid en netheid. Maar naar de opvatting der Farizeeën een godsdienstige handeling. Dat behoorde tot hun godsdienst. Mogelijk was iemand in aanraking gekomen met een heiden of met iets onreins. Welnu, dan was het toch maar veilig om altijd de handen te wassen? En in de Talmud wordt nauwkeurig beschreven hoe dat handen-wassen moet gebeuren: Een bepaalde hoeveelheid water over de handen gieten. Maar dat is nog niet voldoende; want dat water is weer een beetje onrein geworden door de onreine handen waarover het gegoten is. Dus nog weer even naspoelen. Liever te veel dan te weinig water gebruiken.

Als iemand van de markt kwam met wat groente, dan at men die niet voor ze goed afgewassen te hebben. Niet als maatregel van hygiëne, voor de gezondheid. Maar om rein te blijven van heidense smetten. En zo deed men vele dingen of handelingen. Overeenkomstig de overlevering. Bijvoorbeeld had men het druk met het onderdompelen van bekens en kannen en koperwerk. Het zal allemaal wel secuur voorgeschreven zijn. En men zal zich er wel heel precies aan gehouden hebben.

Welnu, met hun gehechtheid aan de overlevering der ouden kan het wel niet anders of schriftgeleerden en Farizeeën vragen aan de Meester: „Waarom wandelen uw discipelen niet naar de overlevering der ouden, maar eten zij met onreine handen hun brood?”

De Here Jezus verdedigt zijn discipelen niet direct. Maar Hij valt de vragers krachtig aan: „Terecht heeft Jesaja van u, geveinsden, geprofeteerd, zoals er geschreven staat: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is ver van Mij; tevergeefs eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn. Gij verwaarloost het gebod Gods en houdt u aan de overlevering der mensen”.

Als de Here Jezus z'n tegenstanders geveinsden of huichelaars noemt, moeten wij dat wel goed verstaan. Wij denken bij huichelaars aan mensen, die bewust oneerlijk of onoprecht zijn. Wij beschouwen hen als mensen, die God en medemensen bedriegen. Die zich welbewust anders voordoen dan ze zijn.

Maar dát hoeven we van schriftgeleerden en Farizeeën niet te denken. Mogelijk zijn er wel zulke individuen onder hen geweest. Maar allen waren zo niet. De meesten niet denk ik. Ze meenden eerlijk Gode een dienst te doen door zich aan de inzettingen der ouden te houden. Waarschijnlijk stonden die leringen der vaders voor hen gelijk met Gods geboden. Dat sprak voor hen vanzelf. Ze waren wel „subjectief eerlijk” zoals wij dan zeggen. Maar met al hun eerlijkheid en precisie waren ze toch lelijk mis. Het leek wel of ze zo de HERE dienden, doch dat was maar schijn. Ze stonden op één lijn met de geveinsden uit Jesaja's dagen, die wel met de lippen God eerden. Terwijl hun hart verre van Hem was. Ze hielden zich wel aan de leringen der vaders of aan de inzettingen der ouden: „Zo was het immers altijd geweest?” Maar hun hart gaven ze niet aan de HERE. Want wie de HERE van harte vreest, houdt zich niet aan de overlevering der mensen ten koste van het gebod Gods. Wie de HERE liefheeft zal Zijn gebod oneindig hoger achten dan leringen van mensen. En hij zal liever tienmaal een inzetting der ouden overtreden, dan éénmaal het klare gebod Gods.

De Heiland geeft dan een duidelijk voorbeeld. Het is wel fraai: Gods gebod buiten werking stellen, om de overlevering overeind te houden. Het gebod Gods, dat voor geen misverstand vatbaar is, luidt: „Eert uw vader en uw moeder”. Wie dat niet doet heeft Gods toorn te vrezen, want: „Wie vader of moeder vloekt, zal de dood sterven”. Hij is des doods schuldig!

Maar wat leren de schriftgeleerden, mensen dus? Dit: „Indien een mens tot zijn vader of moeder zegt: Het is korban, dat is: offer-

gave, al wat gij van mij hadt kunnen trekken, dan laat gij hem niet toe, ook nog maar iets voor zijn vader of moeder te doen. En zo maakt gij het woord Gods krachteloos door uw overlevering, die gij overgeleverd hebt. En dergelijke dingen doet gij vele".

Mogelijk kan een korte verklaring nog iets verduidelijken.

Stel, daar zijn een paar oude mensen, vader en moeder, die zich niet meer kunnen redden. Ze hebben een zoon, die zou kunnen helpen. Naar Gods gebod is dat zijn plicht. Want tot het eren van vader en moeder behoort toch zeker ook: voor hen zorgen als ze hulpbehoevend worden.

Maar nu zegt de zoon: „Helaas (of gelukkig?), vader en moeder, ik kan en mag u niet helpen. Want dat, waarmee ik u zou kunnen helpen, is korban. Ik heb het als een offer aan de Here gewijd. Het is al bestemd voor de tempel. Dat heb ik nu eenmaal beloofd. En afspraak is toch afspraak? U zult zelf moeten toestemmen, dat het niet aangaat iets, dat aan de tempel is vermaakt, te gebruiken voor uw onderhoud. Gaat heen en wordt warm."

De Here Jezus zegt nu niet: afspraak is afspraak. Maar: Gij maakt Gods gebod krachteloos door uw leringen der ouden. Hij wil maar zeggen: „Zet die oude inzettingen of leringen maar aan de kant. En houdt u aan Gods gebod".

Ook dit is tot onze lering geschreven.

Het heeft ons iets — misschien wel veel — te zeggen voor ons kerkelijk leven. Het stelt ons allen voor de vraag: Doen wij misschien als die Farizeeën en schriftgeleerden? Stellen wij soms de leer der vaderen hoger dan het klare onderwijs van de HERE? Maken wij soms Gods duidelijke bevel krachteloos door ons krampachtig te houden aan inzettingen der ouden? Buigen wij soms meer voor wat „altijd zo geweest is", dan voor de wil van God? Houden wij met onze afspraken ons wel aan Gods afspraak met ons?

Naar mijn overtuiging zijn wij gewend geraakt ons krampachtig te houden aan menselijke leringen en tradities en afspraken, zelfs als wij daardoor Gods gebod krachteloos maken.

In de loop der jaren zijn in onze kerken vele dienaren des Woords geschorst. Schorsing acht ik een zeer ernstige zaak. Toen mij dat in 1946 overkwam heb ik, vóór het besluit viel, tot de kerkeraad gezegd: „Als u mij schorst, dan zegt u daarmee: „er moest in de hele wereld geen kerkelijk instituut zijn, dat u op de kansel toeliet". Schorsen (en afzetten) van een dienaar des Heren is verklaren: „Deze man mag volgens ons het Evangelie niet verkondigen!"

Door de gescheurdheid van de Kerk is er voor een geschorste dominee altijd wel gelegenheid om in een ander instituut of „filiaal" de blijde boodschap te prediken. Maar volgens de schorsers moest dit eigenlijk niet zo zijn.

Waarom zijn nu veel dominees in onze kerken geschorst? De één, omdat hij tegen een zinnetje van de Belijdenis inging. Een ander, omdat zijn „leer" niet helemaal strookte met een uitdrukking van de Dordtse Leerregels. Een derde omdat hij ongehoorzaam was aan de kerkeraad. Een vierde wegens z'n weigering om het ondertekeningsformulier nog eens te ondertekenen.

Hebben we nu in al deze gevallen niet te doen met „overlevering der ouden" of met „geboden van mensen", en niet met een klaar gebod Gods?

Naar mijn overtuiging kan van geen enkele dienaar des Woords, die in onze kerken tot nogtoe geschorst is terecht verklaard worden: „De Here wil niet, dat deze man het Evangelie verkondigt". Van geen enkele durf ik zeggen: „Het is een gebod Gods, dat deze man geschorst of afgezet wordt". Ik vrees zelfs, dat de schorsers door zich krampachtig te houden aan „leringen, die geboden van mensen zijn" bezig waren of zijn Gods gebod krachteloos te maken. Dat ik daarbij niet twijfel aan hun „subjectieve eerlijkheid" mag ieder weten. Men meent Gode een dienst te doen. Maar dat zegt niets, dat meenden de schriftgeleerden uit Jezus' dagen ook.

We moeten maar niet vergeten, dat Belijdenisgeschriften leringen van mensen zijn. En dat een Kerkenordering een door mensen opgestelde ordening is. Waarvan art. 7 van de Ned. Gel. Bel. zegt: „Men mag ook gener

mensen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de Goddelijke schriften, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is bovenal) noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de conciliën, decreten of besluiten; want alle mensen zijn uit zich zelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelf". Om alle misverstand te voorkomen: 'k Ben nog „van gevoelen en geloof, dat alle artikelen en stukken der leer, die is begrepen in de Belijdenisgeschriften van de Geref. Kerken in Nederland, in alles overeenkomen met Gods Woord". Maar mijn instemming daarmee betreft „alle artikelen en stukken der leer" en „in alles" wil voor mij niet zeggen: in elke uitdrukking of in elk zinnetje. Wie de „leer" uitbreidt tot elke bewering van bedoelde geschriften en in „alles" uitstrekt tot elke zin, geeft aan menselijke leringen te veel eer.

Verschillende dienaren des Woords zijn om afwijking van een zin van de Belijdenis of om ingaan tegen een art. van de K.O. geschorst. Laten we er nu eens van uitgaan, dat die afwijking terecht werd geconstateerd. Is daarmee bewezen, dat de Here wil, dat deze mannen niet meer op de kansel mogen komen? Ik ben overtuigd, dat de Here dat niet wil. Voorzover ik ze ken, zijn het mannen die met het hart geloven, dat Jezus de Here is en met de mond belijden, dat God Hem uit de doden heeft opgewekt. Het zijn broeders die, ondanks hun gebreken, voldoen aan de eisen, die de Schrift voor ambtsdragers stelt. Zulke mannen dienen niet geschorst of afgezet te worden. Wie het wel aandurft dit te doen moet wel niet bang zijn. Ik durf het niet.

Het is te vrezen, dat wij Gods gebod krachteloos maken door ons krampachtig te houden aan leringen en geboden, die menselijk zijn. Want wat is Gods gebod? Laat ik een paar geboden noemen: En daarmee eindigen.

Rom. 13 : 8 vv. „Zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben; want wie de ander liefheeft, heeft de wet vervuld... Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. De liefde doet de naaste geen kwaad; daarom is de liefde de vervulling der wet".

„Daarom, aanvaardt elkander, zoals ook Christus ons aanvaard heeft tot heerlijkheid Gods". Rom. 15 : 7.

„De liefde is lankmoedig, de liefde is goedertieren... Alles bedekt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles verdraagt zij." 1 Cor. 13 : 4 vv.

„Als gevangene in den Here, vermaan ik u dan te wandelen waardig der roeping, waarmee gij geroepen zijt, met alle nederigheid en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, en elkander in liefde te verdragen, en u te beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes: één lichaam en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt in de ene hoop uwer roeping, één Here, één geloof, één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen". Efeze 4 : 1 vv.

„Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing". Gal. 5 : 24.

„Kinderkens, laten wij liefhebben niet met het woord of met de tong, maar met de daad en in waarheid". 1 Joh. 3 : 18.

H. J. JAGER

—o—

DE ZOVEELSTE

In de Reformatie van 12 oktober jl. wijdt prof. Kamphuis een artikel aan de gang van zaken in Brouwershaven onder de suggestieve titel: „de zoveelste".

Het wordt volgens de schrijver een hoe langer hoe merkwaardiger aangelegenheid, want „er is ons nadrukkelijk verzekerd, dat wij die Open Brief niet goed konden lezen, als we stellen: dit is principieel het afscheid van de vrijmaking... maar de daden van de één na de ander geven een welsprekende weerlegging".

De argeloze lezer moet nu toch wel tot de conclusie komen dat het merendeel van de ondertekenaars van de Open Brief de weg naar de gebonden kerken is gegaan en het resterend deel een te verwaarlozen minderheid is.

Welgeteld hebben indertijd vijf en twintig broeders de O.B. ondertekend; hiervan zijn er inmiddels vier „synodaal" geworden, één

en twintig zijn tot op dit moment op hun post gebleven en één van hen is overleden.

Ieder kan bij deze stand van zaken nagaan of de door prof. Kamphuis gegeven voorlichting, waarbij vijf en twintig broeders worden beoordeeld naar het gedrag van vier hunner, in overeenstemming is met de door het evangelie gevraagde voorzichtigheid en billijkheid in het oordelen.

Daar komt nog iets bij.

Op 5 december 1966 klaagde prof. Kamphuis bij de kerkeraad van Kampen één van de ondertekenaars aan als kwade herder en schreef daarbij o.a. „en waar hij zich publiek in en door middel van de landelijke, kerkelijke pers als kwade herder deed kennen, zal ik naar de maat van mijn kracht, hem ook publiek aldus signaleren met ieder mij ten dienste staand middel". (Verantwoording pag. 15).

De ondertekenaars van de O.B. hebben sedertdien „aan den lijve" ondervonden dat deze bedreiging met **elk ten dienste staand middel** ook ten uitvoer is gebracht.

Ondanks de tegen hen ontketende akties (één werd geschorst, een ander van de synode gestuurd, ouderlingen liepen uit kerkeraden weg, doleanties verscheurden gemeenten) en ondanks het feit dat men zich niet schaamde hen openlijk aan te sporen om zo gauw mogelijk „synodaal" te worden, is na twee jaar vervolging nog maar een kleine minderheid de strijd ontvlucht.

Dit is geen poging om het doen van de predikanten die heengingen te rechtvaardigen; ook weet ik dat we nog maar aan het **begin van de verstrooiing zijn**, maar prof. Kamphuis is echt wel de laatste, die hier iets te verwijten heeft.

Had prof. Kamphuis zijn wens verkregen, dan waren wij allen al lang uitgedreven. Welnu, als dan zo'n uit te drijven „heiden of tollenaar" synodaal wordt, zou ik maar niet zo'n drukte maken.

En toch begrijp ik dit schrijven niet helemaal.

Het is nog niet zo lang geleden dat dezelfde schrijver in de Reformatie vertelde dat de ondertekenaars van de O.B. geen eenheid vormden, want een deel van hen wilde liefst zo spoedig mogelijk synodaal worden, anderen waren meer geporteerd voor „vrije kerken" en hoe het met een derde groep was ben ik vergeten.

Het kan verkeren. De éne maal wordt ons verweten: ze vormen geen eenheid; de andere maal is het: de zoveelste. Het is maar hoe het uitkomt!

Artikel 40 van de Herziene Kerkerode

In het vervolg van het hierboven genoemde artikel in de Reformatie wordt aan de kerkeraad van Brouwershaven verweten, dat de gemeente niet is geraadpleegd voordat het besluit tot hereniging werd genomen.

Aan deze kerkeraad houdt prof. K. art. 40 van de Herziene Kerkerode van de gebonden kerken voor, waarin bepaald is dat in zaken, waarmede het bestaan zelf van de kerk of haar plaats in het kerkverband gemoeid kan zijn, de kerkeraad geen besluiten mag nemen zonder vooraf de gemeente erin gekend of erover gehoord te hebben.

De herziene kerkerode laat hierin volgens de schrijver een goed geluid horen geheel in de geest van de oude Dordtse K.O.

Over deze verwijzing naar de Herziene K.O. heb ik mij niet zo verwonderd; de tijd waarin we binnen onze kerken een duidelijk antwoord hadden op de vraag of het kerkverband tot het **wezen of het welwezen** van de kerk behoort, lijkt heel lang achter ons te liggen.

Ik vind deze verwijzing wel opmerkenwaard, en niet van gevaar ontbloot.

Ieder kent toch de historie, die nauw aan de herziening van de K.O. in de Gereformeerde Kerken (syn.) verbonden is.

Art. 40 staat niet los van die historie en het laat zich niet moeilijk raden wat men met dit artikel in de K.O. in de toekomst hoopt te voorkomen.

Wat de **zaak** betreft stem ik prof. Kamphuis toe, dat wanneer in Brouwershaven de gemeente in het besluit van de kerkeraad niet gekend is, dit **scherp** moet worden **afgekeurd**.

Het is niet nodig die kerkeraad deswege met een artikel van de K.O. of van de Herziene K.O. om de oren te slaan.

Uit hetgeen de Schrift ons leert over de ambtsbediening in de gemeente van Christus

vloeit eenvoudig voort dat de broeders en zusters gekend worden in een beslissing als daar genomen werd.

Het mag niet voorkomen dat een gemeente bij wijze van spreken vrijgemaakt naar bed gaat en synodaal of dolerend ontwaakt.

Op het punt in geding ben ik het dus met de schrijver eens, maar daarom zet hier weer mijn kritiek in.

Enige jaren geleden nam de raad van de Gereformeerde Kerk van Beverwijk een belangrijk besluit. Men ging in „Doleantie” tegen de classis Haarlem, riep een predikant op mee te gaan, maar heeft de gemeente hierin niet gekend. Er kunnen omstandigheden geweest zijn, die dit moeilijk, haast onmogelijk maakten, maar principieel maakt dit niet uit.

Geen woord van protest over deze zaak in de Reformatie.

Nu kan iemand tegenwerpen dat het toch niet de taak is van prof. Kamphuis om over alle moeilijkheden, die zich in de kerken voordoen in de Reformatie een oordeel te geven, omdat niemand hem tot een dergelijk „ambt” geroepen heeft. Deze tegenwerping heeft in het algemeen mijn hartelijke instemming.

Maar een feit is nu eenmaal, dat de Reformatie zich uitvoerig met de „zaak” Beverwijk bezighield en de Part. Synode van Noord-Holland, die o.a. de vinger legde bij het door mij genoemde verzuim, de volle laag gaf.

Uit de jongste historie nog een treffend voorbeeld.

De kerkeraad van Hoofddorp besloot nog niet zo lang geleden met de stemmen van één ouderling en één diaken vóór en de stem van één ouderling tégen, om met het bestaande kerkverband in de classis Haarlem te breken.

De gemeente is hierin van tevoren niet gekend, mocht het besluit aanhoren in een achteraf gehouden gemeente-vergadering.

Kort daarna werd in de Reformatie geschreven over een wonder van genade in Noord-Holland en daaronder vielen ook de handelingen van de kerkeraad van Hoofddorp.

Wanneer Brouwershaven fout was, geldt ditzelfde voor Beverwijk bij de Doleantie en voor Hoofddorp in zijn schismatiek handelen.

Hier moet ik helaas hetzelfde signaleren als in het voorgaande: **het kan verkeren**; wat in de één wordt gelaakt, wordt bij de ander verzwegen of geprezen.

Waarheid en Eenheid

Onze lezers zullen allen wel het blad Waarheid en Eenheid kennen. Onder de leden van de redactie en de medewerkers treffen we nog een aantal „oude bekenden” aan, die in langvervlogen tijden medewerkten aan het blad „De Roeper”.

Een vriendenhand stuurt mij regelmatig dit blad toe.

Er wordt in onze pers zo nu en dan uit dit blad geciteerd.

Wanneer je een poosje meeloopt, weet je zo'n beetje welke passages je over een poosje in de diverse bladen zult aantreffen.

Kort geleden schreef ds. J. B. van Mechelen een passage neer van de volgende inhoud: „Door één en ander ga ik ook wat anders denken over de strijd van de vrijgemaakten tegen hen, die naar ons willen terugkeren. Indien het blijft voortgaan, gelijk het nu gaat, welk uitzicht zullen onze kerken bieden en wat voor zin heeft het met ons te onderhandelen”.

Het was te verwachten dat deze woorden hun weg zouden vinden naar onze pers en het duurde ook niet zo lang of het Nederlands Dagblad en de Reformatie kwamen met het citaat.

Wanneer ds. Van Mechelen zou menen, dat allen in onze kerken, die pleiten voor een „vereniging” van de gereformeerde belijders in Nederland, omdat zij menen dat het evangelie ons daartoe aanspoort, die daarom ook een samenspreking niet afwijzen als strijdig met Gods geboden, onder die vereniging verstaan een terugkeer naar de gebonden kerken, zoals deze vandaag „reilen en zeilen”, vergist hij zich deernlijk.

Dit nu daargelaten.

Het overnemen van de door mij geciteerde passage past helemaal in het beleid van de redactie van de Reformatie.

Voor de goed verstaander worden nu de broeders van Waarheid en Eenheid (voor een deel de broeders van de Roeper) tegen de on-

dertekenaars van de O.B. (waarvan de zoveelste de weg naar de gebonden kerken ging) in het geweer gebracht.

Om de zaak wat in het evenwicht te krijgen geef ik nu de lezers een citaat door uit ditzelfde blad dd. 20 september uit een artikel van de hand van ds. M. Vreugdenhil: „Nee, geen leedvermaak drijft ons, maar het moet ons van het hart: moet nu om die Open Brief zoveel ellende komen in de Vrijgemaakte kerken. Moet zelfs hun Hogeschool er onder lijden? Moeten nu werkelijk studenten min of meer geweed worden, die niet in alles achter prof. Kamphuis en de zijnen staan. Zijn sommige leiding-gevende personen in de Vrijgemaakte kerken zo verblind, dat ze niet zien dat om niets een scheuring geriskeerd wordt? Ik acht het mogelijk, dat iemand de Open Brief veroordelen en zelfs scherp veroordelen wil. Maar zijn de broeders, die de Open Brief geschreven hebben „kettters”, zijn zij, die de O.B. verdedigden, ontrouwe dienaren van Christus en ongehoorzame kinderen Gods? Ik kan het beslist niet zien. Integendeel, ik geloof, dat deze Brief geschreven is in echt-schriftuurlijke oecumenische gezindheid, ik geloof, dat iemand als Schilder een dergelijke brief ook had kunnen schrijven. Wat de Synode van de Vrijgemaakte kerken, wat allerlei kerkelijke vergaderingen doen, wat „dolerende” broeders en zusters doen, het is allemaal erger dan wij deden in de jaren 1944 en volgende. God ontferme Zich over de Vrijgemaakte kerken, en Hij sterke en vertrooste prof. Veenhof, prof. Jager en zovele predikanten en ouderlingen

en diakenen en zovele vrijgemaakte broeders en zusters, die uitgeworpen zijn of uitgeworpen dreigen te worden”.

Het was geen genoeg dit al weer veel te lange artikel te schrijven. Ik heb het gedaan, omdat ons herhaaldelijk gevraagd wordt, waarom er niet wordt ingegaan op het vele dat nu al jaren lang tegen ons in stelling gebracht is.

Wanneer wij niet reageerden is het heus niet, omdat er geen weerwoord was. Maar het is zo'n vermoeiende zaak en we komen er weinig verder mee.

Aan het slot van mijn verweer tegen een paar artikelen uit de Reformatie moet ik met leedwezen vaststellen, dat de polemiek in dit blad veel meer **strategisch** dan **profetisch** is.

Daarom wil ik prof. Kamphuis opwekken om deze wijze van polemiseren te staken, er komt geen eind aan en de **zaken** waar het in de Open Brief werkelijk om ging worden met geen vinger aangeraakt.

De scherpste geest verliest op een gegeven moment het gezicht op zijn plakboeken.

Een eerlijke confrontatie zullen we echt niet uit de weg gaan.

Laten we in de strijd toch alle wereldse wapenen schuwen en aandoen de geestelijke wapenrusting van het geloof.

In die wapenrusting zullen zij, die voor de goede zaak willen strijden, elkander in Christus herkennen en kan worden voorkomen dat in plaats van de vijand, een broeder overhoop wordt gestoken.

VAN DER KWAST

Ds. D. Deddens over het ratificatierecht: een zoon 'begrافت' zijn vader *)

(1)

In januari 1968 zond de kerkeraad van Wormerveer aan alle kerken een „antwoord op enkele vragen en beschuldigingen” toe.

De Reformatie reageerde daarop met een tweetal artikelen van ds. D. Deddens uit Leeuwarden. Ook kwam een reactie van het Nederlands Dagblad (hoofdredacteur br. P. Jongeling).

Beide bladen uitten hun felle verontwaardiging: de kerkeraad zou art. 31 K.O. verkracht hebben, prof. P. Deddens iets anders hebben laten zeggen dan hij in werkelijkheid gezegd had.

Aan beide bladen hadden wij ons stuk toegezonden; met verzoek om volledige opname ervan. Geen van beide bladen deed het.

Van De Reformatie hoorden wij niets. Het Nederlands Dagblad liet ons wel iets horen. Br. P. Jongeling schreef:

„Een gereformeerd dagblad is iets anders dan een publicatieblad van Gereformeerde kerkeraden. De laatste functie wordt door de plaatselijke en provinciale kerkelijke bladen voortreffelijk vervuld. Als dagblad hebben wij tot taak nieuws over het kerkelijk leven wereldkundig te maken.”

En aan het slot van de brief lezen we nog:

„Overigens behouden wij ons het recht voor over uw publicaties elders (bijv. in het Noord-Hollands kerkblad) onze lezers op de journalistiek gebruikelijke wijze te informeren”,

*) Eerder geplaatst geweest in het Kerkblad van Noord-Holland.

Voor wie het Nederlands Dagblad geregeld leest, is dit antwoord onbegrijpelijk. Kon het uitvoerig schrijven van de kerk van Broek op Langedijk dan indertijd wel volledig opgenomen worden? En uit Kampen? En uit andere plaatsen?

Tweeërlei weegsteen is de Heere een gruwel, zegt de Schrift.

We zouden over dit alles echter gezwezen hebben wanneer niet een andere en veel ernstiger zaak in geding was. De Reformatie en het Nederlands Dagblad houden nl. niet op voor te wenden, dat zij met hun artikelen de goede zaak der vrijmaking naar art. 31 K.O. verdedigen, maar in werkelijkheid pogen zij elke stem, die daar werkelijk voor opkomen wil, tot zwijgen te brengen.

Dat gebeurde nu ook weer tegenover de kerkeraad van Wormerveer.

Ds. D. Deddens deed dat in zijn Reformatie-artikelen van 27 jan. en 3 febr. jl. En het Nationaal Dagblad deed hetzelfde enkele dagen daarna in een hoofdartikel van dinsdag 6 februari. In dit hoofdartikel ('Sprekende nadat hij gestorven is') werd stilgestaan bij het feit, dat het die dag juist tien jaren geleden was, dat prof. P. Deddens overleed.

Het Nederlands Dagblad geeft ons daar het volgende te lezen:

„Men doet tegenwoordig met de goede naam, en met wat uit hun textuele en historische verbanden gerukte citaatjes van prof. P. Deddens hetzelfde als men reeds jarenlang met de naam en met losgeknipte zinnestjes van prof. K. Schilder doet: ze gebruiken als vlaggen, die een lading moeten dekken, waarvan de bedoelde hoogleraar tijdens zijn leven **niets** wilde weten. Het is de smadelijkste eer die men de ge-

storvenen kan aandoen en de venijnigste aanval op degenen, die in getrouwheid het ambtswerk van deze mannen in dezelfde reformatorische lijn voortzetten”.

Een naam wordt hier niet genoemd. Maar wie geen vreemdeling in ons kerkelijk Jeruzalem is, weet dat en Opbouw en de kerkeraad van Wormerveer prof. Deddens breed hadden aangehaald.

Opbouw had dit gedaan door een volledig artikel van de hoogleraar uit 1948 over te nemen (we laten de jaartallen maar even vet drukken; zie verderop). En de kerkeraad van Wormerveer gaf een brede aanhaling uit prof. Deddens' inaugurele rede van 1946.

Durft br. Jongeling dat in zijn krant werkelijk te noemen „uit hun ... verband gerukte citaatjes”? Waren dat „vlaggen, die een lading moeten dekken, waarvan de bedoelde hoogleraar tijdens zijn leven **niets** wilde weten”? Wij komen er straks op terug. Eerst nog het volgende.

Ds. Deddens bracht in De Reformatie nog iets anders naar voren. Hij schreef.

„In de eerste plaats: mijn vader heeft zich op het blad Opbouw zelfs niet willen abonneren. In de tweede plaats: vlak voor zijn dood heeft hij nog aan prof. Jager meegegeeld dat hoe eerder Opbouw verdwijnen zou, des te beter dat zou zijn voor het leven der kerken: hij zag niets dan ellende hiervan komen.

In de derde plaats: de familie Deddens heeft juist met het oog op de volstrekt afwijzende houding van mijn vader ten opzichte van Opbouw, zeer opzettelijk geen overlijdensadvertentie van hem laten opnemen in dit blad. Toen bleek dat de heer J. Bos, pedel van de Theol. Hogeschool, een copie ook voor Opbouw had gereedgemaakt, is hem bericht, dat toezending aan dit blad niet gewenst werd. Mevrouw Deddens-Buurman, mijn moeder, kan deze dingen bevestigen.”

Het zou dunkt ons van fijngevoeligheid hebben getuigd, als ds. Deddens deze dingen — vooral dat laatste — maar onder de familie had gehouden. Maar nu het eenmaal geschreven is, willen we toch een enkele opmerking maken. We willen nl. graag aannemen, dat het met die advertentie inderdaad in 1958 zo gegaan is, maar nu deze vraag: verandert dat ook maar iets aan wat prof. Deddens in 1946 en 1948 geschreven heeft? En is het nu, om die advertentie, geen rechte zaak meer wanneer men naar die bronnen uit de jaren der vrijmaking teruggaat?

Want als we dat nu eens aan mevrouw Deddens-Buurman zouden vragen, en daarna informeren? Dan zou maar één antwoord mogelijk zijn, nl.:

„broeders, u hebt gelijk; zo streed en schreef mijn man inderdaad, — u bent naar de bronnen teruggegaan, — u laat mijn man spreken nadat hij gestorven is, — maar mijn zoon ‚begraaft’ zijn vader.”

(2)

Wat schreef de kerkeraad van Wormerveer dan?

Deze kerkeraad verdedigde het ratificatierecht naar art. 31 K.O. Dat in de eerste plaats.

En daarnaast schreven we, dat een stem uit het verleden ons wegwijs kan maken, — en daarbij haalden we prof. Deddens aan.

Nu liggen er twee vragen: heeft de kerkeraad van Wormerveer art. 31 nu verkracht? en: hebben we prof. Deddens iets anders laten zeggen dan hij gezegd had?

Uit het volgende kan blijken, dat dat niet het geval is.

(3)

We beginnen even met dat tweede: die stem uit het verleden, de stem van prof. Deddens.

In 1946 (28 januari) aanvaardde prof. Deddens het hoogleraarsambt aan de Theologische Hogeschool, met een rede:

„De ratificering der besluiten van meerdere vergaderingen”.

Eveneens in 1946 (begin maart) verscheen van zijn hand (samen met prof. K. Schilder) het geschrift:

„Eerste- en Tweede-handsgezag”.

We mogen wat de hoogleraar in deze twee geschriften geschreven heeft, zonder meer noemen: het duidelijk standpunt van prof. Deddens over de in geding zijnde zaak. In deze geschriften heeft hij er nl. maar niet terloops over geschreven, of bij de behandeling van een andere zaak iets over gezegd, maar in deze twee geschriften heeft hij de aan de orde zijnde kwestie uitvoerig behandeld, en naar alle kanten uitgewerkt.

Het zijn dan ook deze twee werkjes, die door de hoogleraar als vereist ter bestudering werden opgegeven voor het kandidaats-examen. De studenten moesten dit kennen!

Ook in 1957 (het laatste jaar dus, dat prof. Deddens nog voluit zou kunnen werken voor zijn sterven) staan in de officiële gegevens voor de studie aan de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde kerken in Nederland DEZE twee geschriften opgegeven als vereiste tentamenstof. Iedere student heeft dit moeten bestuderen. Iedere curator van de Hogeschool was hiervan op de hoogte.

We lieten de jaartallen maar even vet afdrucken. En niet zonder reden. Want nu is dit het merkwaardige: Ds. Deddens en ook het Nederlands Dagblad halen uit deze geschriften niet aan. Zij komen met aanhalingen uit later jaren, waarin de overleden hoogleraar de aan de orde zijnde zaak niet meer zo uitvoerig en opzettelijk behandeld heeft als in zijn inaugurele rede en het andere hierboven genoemde geschrift.

Waarom doet men dat niet? Wat wil men daarmee?

Ook br. Zwart, die nu in De Reformatie een aantal artikelen aan de 'zonde' van Wormerveer wijdt, laat dat na.

Wil men daarmee soms onuitgesproken suggereren dat prof. Deddens toen niet meer zo sprak als in de eerste uren der vrijmaking? Dat hij dat losgelaten heeft? Of zullen we aanstonds van ds. J. Douma van Rijnsburg weer te horen krijgen (wat hij ook al van prof. Schilder schreef), dat de hoogleraar in dagen van rustiger overweging wellicht anders zou hebben geschreven? Wie dat wil beweren, moet het dan ook aantonen. Maar worden dan nu toch maar deze geschriften onder tafel gemoffeld? En niet eens genoemd? De broeders, die tegen Wormerveer schreven, hadden in deze beide door prof. Deddens geschreven geschriften toch een keur van citaten kunnen vinden? Is dat nu geen stem uit het verleden meer, die ons wegwijs kan maken?

Maar de zaak is een andere. Zowel ds. Deddens alsook het Nederlands Dagblad, alsmede br. Zwart van Koog, kunnen terdege deze lectuur uit 1946 opslaan. Maar deze stem van Prof. Deddens uit de eerste jaren der vrijmaking BEGEERT men niet meer. Omdat men nu **eigen** hiërarchie en machtsaanmatiging moet goed praten. En daarvoor kan men deze stem uit 1946 niet **gebruiken!** Want die stem is voor dat doen vernietigend. Men zou de veroordeling van eigen doen en laten te lezen krijgen.

Reeds in ons vorig schrijven hebben we van het ruim 14 bladzijden tellend referaat van prof. Deddens bijna een volle bladzijde aangehaald. We laten u hier nog meer horen uit prof. Deddens' inaugurele rede.

Na er eerst aan herinnerd te hebben, hoe de kerk des Heeren het bolwerk, de wijkplaats, het toevluchtsoord der vrijheid is, en zij die vrijheid tot geen prijs mag laten roven, zegt de hoogleraar van 's Heeren kerken:

„Elk harer is een lichaam van Christus, een compleet geheel, en al mogen ze tegenover elkander geen ogenblik de geestelijke eenheid verloochenen, van een instuurlijke eenheid is geen sprake: elke kerk is vrij en zelfstandig tegenover de zusterkerken. In de kerken geen heer of heren, dan de enige Heer, wiens eigendom ze zijn: alle despotisme, ook die van vele kerken over één kerk, is aanranding van 't gezag van

den enigen Despoot, Jezus Christus, en een aanslag op de door Hem verworven en verleende vrijheid der kerk” (pag. 4).

Spoedig werd dat evenwel anders. De hiërarchie kreeg vaste voet. En na die in haar eerste uitingen getekend te hebben, zegt prof. Deddens:

„Zo waren de eerste beslissende stappen gezet op de weg van de vrijheidsberoving der kerk, maar vaster zou zij zich laten binden, nu door machten **buiten** de plaatselijke kerk. Het kerkverband, aanvankelijk geoefend door correspondentie en persoonlijk verkeer tot onderlinge hulp en barmhartigheidsbetoon, wordt vanaf de tweede helft der tweede eeuw ook tot uitdrukking gebracht door synoden. Deze dienen in de aanvang tot onderlinge voorlichting, raad en hulp. De synodebesluiten verplichten en binden niet; van dwangmaatregelen tegen een dissidentiërende minderheid is geen sprake” (pag. 5).

Zo was het aanvankelijk nog. Evenwel de hiërarchie won veld. En overheerste de kerk. Maar, aldus de hoogleraar:

„Tegen deze weergaloze geestelijke tyrannie zijn de Reformatoren in verzet gekomen. Zij appelleren van de paus op Christus, van mensenwoord op Gods Woord, en tegen de dreunende slagen van hun verontwaardigde kritiek blijkt het in mensen-oog zo trotse hiërarchische bouwsel in genen dele bestand. Allen komen zij op voor de in het Woord vastgestelde rechten der gemeente” (pag. 5).

Wie — om daarbij alleen te blijven — het laatste boek van Calvijns 'Institutie' opslaat, aldus prof. Deddens, vindt

„in hoofdstuk na hoofdstuk één scherpe, schriftuurlijke bestrijding van de hiërarchie in Christus' kerk” (pag. 6).

Natuurlijk kreeg ook Calvijn te horen, dat hij op deze manier de conciliën terneer drukte. Maar, aldus prof. Deddens:

„Als nu Calvijn zegt: 'gij drukt alle conciliën neer, zodat het ieder vrijstaat om aan te nemen of te verwerpen, wat de conciliën hebben vastgesteld', dan antwoordt hij: allerminst”.

Maar dan spreekt Calvijn in dat verband over een besluit als een voorlopig oordeel. Voorlopig!

„Een **voorlopig** oordeel volgens Calvijn. Dat wil dus zeggen: het **volgend**, het **eindoordeel**, is het recht van de aan Gods Woord getoetste conscientie der kerkleden” (pag.7).

Met de instelling en inrichting der synoden heeft Calvijn zich slechts zijdelings bezig gehouden. De historie laat het volgende zien:

„De eerste Gereformeerde Synoden ontstonden in Frankrijk, daarna doen ze via de Zuidelijke Nederlanden hun intrede ook ten onzent.

Maar de instemming waarmee de synoden begroet werden, was niet onverdeeld en algemeen. Sommigen zeiden: 'het zijn niet dan menseninstellingen'" (pag. 7).

Men vreesde nl., zo vertelt prof. Deddens daar, weer een nieuw pausdom. Hij schrijft vervolgens:

„Merkwaardig is, dat onder de motieven, die drongen tot bijeenroeping van de eerste generale synode, geen sprake is van enig vermeend voorschrift of gebod uit de Heilige Schrift: de beweegredenen, die worden opgegeven, zijn, behalve de vooropgezette bedoeling, de eenheid der leer en kerkinrichting te bewaren, alle van praktische aard...” Waarbij dan genoemd wordt „het profijtelijk exempel der Franse kerken” (pag. 8).

„Geen kerk of vergadering van kerken wordt **verplicht**, de synode bij te wonen, we lezen van bidden en aansporen; men houdt zich overtuigd, dat de kerken in de

uitnodiging, afgevaardigden ter synode te zenden, zullen bewilligen..."

„Bij de instelling van de eerste synode onzer kerken wordt dus het beginsel der vrijwilligheid zo sterk mogelijk geaccentueerd. Naast die vrijwilligheid in het aangaan van het confederatief verband wordt, tegenover alle hiërarchie, voor de vrijheid der plaatselijke kerken ten scherpste ge- waakt”.

„Vraag iemand: wat zal door die vergadering het eerst gesteld worden: de eenheid in de leer, of de uitsluiting van menselijke heerschappij in de kerk? dan blijkt dit laatste de voorrang te hebben” (pag.8).

„Vóórop dus: geen hiërarchie, noch in de trant van Rome, noch in enige andere vorm. Geen hiërarchie — dat wordt heel deze Acta door volgehouden. Men wil eendrachtigheid, samenbinding, op grond van de enigheid des waren geloofs, maar de rechten der plaatselijke kerken blijven ongerept. Haar wordt haar vrijheid niet ont- nomen; als zelfstandigheden komen ze samen”. En „Met dit fundamenteel begin- sel, telkens herhaald, staan nu alle artike- len der kerkenordering, die over het onder- ling verkeer handelen in meerdere ver- gaderingen, in het nauwste verband: „Met de erkenning van dit beginsel (uitgedrukt in art. 1 van de Emdense Acta) valt of staat de gehele Reformatie” (pag. 9).

Zo spreekt prof. Deddens op pag. 10 de volgende conclusie uit:

„Een synode, die het ius ratificationis (recht van ratificatie, W.) naar art. 31 ont- kent, en daarmee naast de vrijheid der kerken, het geweten der kerkleden gebon- den heeft, is zover gekomen, dat zij het beheersende artikel der kerkenordering in de hartader heeft getroffen, de kerkenor- dening heeft prijsgegeven, en het funda- ment der Reformatie heeft ontwricht”.

Na de historie van art. 31 vervolgens uit- eengezet te hebben, schrijft prof. Deddens dan op pag. 11, dat artikel 31

„bestaat uit twee leden, en spreekt over twee verschillende instanties.

De eerste instantie is de kerkelijke verga- dering: kerkeraad, classis, particuliere of generale synode.

De tweede instantie wordt gevormd door de mindere vergaderingen en de kerkle- den.

Van elk dier instanties wordt een daad vermeld.

De kerkelijke vergaderingen nemen, na gehouden stemming, een **besluit**,

Geén advies dus, zegt de hoogleraar! En in dát verband schrijft prof. Deddens dan: de kerkenordering is vreemd aan independen- tisme. Op déze plaats laat de hoogleraar deze naam dus een keer vallen (zie verderop).

Echter hiermee vervolgend:

„de vraag is alleen: is nu met het nemen van een besluit door een meerdere verga- dering het laatste woord gesproken?”.

Het láátste woord... Daar hebben we nu die uitdrukking, die Wormerveer gebruikte, en die door br. Zwart in De Reformatie zo bespottelijk wordt gevonden. Br. Zwart spreekt zelfs van 'ambtshoogmoed', en van 'de kardinale fout van Wormerveer'. Maar leed prof. Deddens dan ook al aan ambtshoog- moed?

Laten we echter op dit moment nog niet naar br. Zwart luisteren, maar weer verder het woord aan prof. Deddens geven. Nadat hij de zoëven genoemde vraag gesteld heeft (of met het nemen van een besluit door een meerdere vergadering het laatste woord ge- sproken is), geeft hij op pag. 12 het antwoord op deze vraag. Een antwoord, dat we ook al in ons eerste stuk opnamen.

We laten het hier echter nog eens volgen:

„De kerken hebben gezegd: wij houden de synodebesluiten voor vast en bondig, **tenzij**. Er is een grens. Die grens is Gods Woord en de Kerkenordering. Komt ge over die grens heen, meerdere vergade- ring, dan houden wij het besluit, dat ge genomen hebt, **niet** voor vast en bondig. Dan bindt het ons niet.

Zoals Voetius zegt: „In dat geval nemen de kerken de besluiten niet aan, leggen ze niet op ter uitvoering, maar leggen ze naast zich neer, of verscheuren ze”.

„Wat is dus het recht der kerken? In bepaalde gevallen naar art. 31 synodebe- sluiten niet voor vast en bondig te hou- den”.

„Wat is haar plicht? De **grenswacht** te be- trekken, en in overeenstemming met de gemaakte afspraak, de synodebesluiten te toetsen naar art. 31. Hier ligt een speciale taak voor de kerkeraden. Zij hebben toe te zien, dat het Woord Gods ongeschonden bewaard wordt. Op hen rust de verplich- ting, zichzelf en anderen te houden aan het Schriftwoord: uw ja, zij: ja, en uw neen: neen. **Verzaking** van die plicht, de historie bewijst het slag op slag, leidt vroeg of laat tot de noodlottigste gevol- gen”.

„Zodra nu de kerken na toetsing over- tuigd zijn: het besluit van de meerdere vergadering is recht en goed, het strijdt niet met het dubbele voorbehoud van art. 31, dan eerst ratificeren ze dat besluit. Nu eerst bekrachtigen ze het, en voeren ze het uit. Dat wil dus zeggen: ratificering is een integrerend deel van de rechtsvorm inzake de geldigheid van besluiten ener meerdere vergadering.

Niemand kan zeggen: de classis of de sy- node heeft een besluit genomen, en nu is dat besluit bindend, nu zijn alle kerken verplicht tot onderwerping, nu moeten ze alle dat besluit nakomen.

Er is eerst een tweede daad nodig, nu van de zijde der kerken, nl. de ratificering, en dit is geen sine cure, geen bewilliging pro forma, maar een daad waaraan voorafge- gaan is getrouwe gehoorzame oefening der grensbewaking. Zonder ratificering van de zijde der kerk heeft het besluit ener meer- dere vergadering geen rechtsgeldigheid voor die kerk, wijl de rechtstitel ontbreekt. Zo is het in de geest van Calvijn, van wien we immers hoorden dat een concilie of synode niet anders kan geven dan een voorlopig oordeel; het volgend oordeel, het definitieve oordeel staat voor rekening van hen wien deze besluiten aangaan. Zo is het ook steeds, op Calvijns voetspoor, de opvatting geweest van de Gereformeer- de Kerken hier te lande in de na-Refor- matieperiode”.

We stoppen even. Na het hier geciteerde komen er in prof. Deddens' referaat nóg ruim vier bladzijden; waarin de hoogleraar ditzelf- de thema nog weer verder uitwerkt. Die be- waren we echter voor straks, wanneer we het mismaken ook dáárvan door zijn zoon willen laten zien.

Maar reeds in het bovenstaande is inhoud en strekking van prof. Deddens' rede duidel- jk aan de dag getreden.

Zó sprak de hoogleraar eenmaal in 1946 voor de kring der Hogeschool en der kerken. Zo streed hij voor de rechten der plaatselijke kerken. Zo vocht hij tegen alle hiërarchie, die, zoals hij het zelf uitdrukte, altijd weer op- duikt!

En wilde br. Jongeling nu zijn lezers doen geloven, dat door ons wat „uit hun textuele en historische verbanden gerukte citaatjes” werden gegeven? Die gebruikt worden „als vlaggen, die een lading moeten dekken waar- van de bedoelde hoogleraar tijdens zijn leven **niets** (het stond waarlijk nog gespatieerd ge- drukt in het Nederlands Dagblad van 6 fe- bruari!) wilde weten?

Durft hij het aanhalen (zoals we dat ook de vorige keer al deden) van deze woorden nu werkelijk noemen 'de venijnigste aanval op degenen die in getrouwheid het ambtswerk van deze mannen in dezelfde reformatorische lijn voortzetten'?

Br. Jongeling schame zich weg voor ker- kelijk Nederland, dat zelf nog kan lezen wat zijn voortrekkers hebben geschreven. En als de beide genoemde geschriften van prof. Ded- dens soms niet meer te verkrijgen mochten zijn, laat de 'Vuurbaak' zich eens inzetten. Dan krijgen we ook in déze beide geschriften van 1946 'goede en Gereformeerde lectuur'.

(wordt vervolgd)

TE BERDE

In de bijbel lezen we over ouderlingen en diakenen; niet veel maar toch iets.

In de bijbel lezen we eveneens dat er ouderlingen waren die zich bijzonder met de prediking bezig hielden. Of de huidige onderscheiding tussen het ambt van predikant en dat van ouderling dateert uit de N.T.-ische periode betwijfelen wij, doch dat laat ons betrekkelijk koud. Men begrijpe ons goed. Wij zeggen niet dat we een juiste onderscheiding tussen de ambten van predikheer en van ouderling onbelangrijk vinden, maar beweren wel dat we het onbelangrijk vinden te weten of deze ambten in hun onderscheiden functie al in de N.T.-ische periode voorkwamen, resp. in het N.T. „geleerd” werden.

Met deze bewering van ons komen we in botsing met de mening van ds. A. Kooy. We lezen van hem 1):

„Een vierde ambt kan dit ('t sociaal werkerschap - Ws) nooit worden. Eenvoudig omdat Christus daartoe geen bevel gegeven heeft”.

Uit deze geciteerde woorden blijkt o.a. dat ds. Kooy aanneemt dat het ambt van „dienaar des Woords” wel door Christus geboden is. Wij nodigen deze predikant e.a. uit hiervoor een bewijs te leveren. Voor- zover ons bekend blijkt uit het N.T. slechts „dat een speciale groep van oudsten zich bijzonder belast heeft met prediking en onderricht (1 Tim. 5 : 17) 2) en dat Paulus daar kennelijk geen bezwaar tegen heeft, integendeel, zich aanpast aan deze toestand. Dit zich aanpassen van Paulus, zelfs van apóstel Paulus, is nog geen bewijs leveren van de instelling van prediker op bevel van Christus. Wij zijn geneigd te denken dat deze instelling uit de praktijk geboren is evenals de instelling van de zeven diakenen door de apostelen (Hand. 6).

Doch al zou Christus het ambt van dienaar des Woords ingesteld hebben — hetgeen dus niet het geval is — dan zou ds. Kooy e.a. nog het bewijs moeten leveren dat Christus een uitputtende regeling van de ambten gegeven heeft, m.a.w. dat een instelling van een vierde ambt ongeoorloofd is.

In het N.T. wordt uiteraard voor het eerst gesproken over de N.T.-ische kerk en over al hetgeen wat gedaan werd voor de opbouw van „de” gemeente. Nee niet de gemeente, maar de gemeenten-uit-die-tijd en levende onder die-en-die omstandigheden.

Wij menen zonder bewijs te mogen stellen dat de omstandigheden A.D. 1968 wel een tikje anders zijn als die A.D. 68 n. Chr. ... en wij menen ook volkomen N.T.-isch te denken dat wij volkomen vrij — N.T.-sch vrij — zijn in het instellen van ambten ten behoeve en ter opbouw van de gemeente.

En wij menen tot slot dat wij een heel stel ambtelijke commissies in de kerk hebben die wij niet ambtelijk **DURVEN** noemen vanwege onze krampachtige, biblicistische houding die allerminst in overeenstemming is met de in het N.T. **GEBODEN** vrijheid.

WESTERHUIS

1) Tot een hand en een voet, Vuurbaak 1968, p. 115.

2) Drs. A. N. Hendriks, Tot hand en voet, p. 13.

DRIENTWINTIGSTE VERANTWOORDING BIJBEL BROEDER VAN DEN BERG

We eindigden vorige keer bij 7.934,88.

Daar is bij gekomen van W.J. te D.H. (97964) 10,—; J.v.K. te A. (613506) 10,—; Geref. Kerk te M. (6511) 165,69; G.J.V. te G. (101580) 10,—; R.R. te A. (980989) 10,—; W.B. te Z. (966661) 20,—; K.R. te D. (178457) 50,—; P. H. J. te W. (200591) 10,—; H.v.d.H. te O.T. (342051504) 10,—.

Bij elkaar 295,69. Dat brengt het totaal op 8.230,57.

Hartelijk dank!

Giften voor dit doel kunnen overgemaakt wor- den op giro 59480 van Amro Bank N.V. te Schoonhoven t.g.v. H. Amelink, met als bijschrift „Giften Bijbels br. v. d. Berg”.

A.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK WALDENZEN ITALIË

Ook in de maand oktober heeft men weer aan dit werk gedacht, zodat het mij mogelijk is, een aantal giften te verantwoorden. Ik mocht de laatste weken ontvangen:

van J.L. te K. 2,50; J.C.S. te R. 5,—; v.O. te W. 100,—; J.D. te L. 12,24; H.J.H. te H. 5,—; A.A.R. te U. 5,—; totaal 129,74, totaal incl. vorige verantwoordingen 12.127,50.

Zoals U ziet, hebben wij het bedrag van 12.000,— overschreden.

Voorwaar, een mooi resultaat!

Wij zijn nu op weg naar de 13.000,—; hierboven ziet U, dat het begin er al is. Het is aan U, de volgende duizend spoedig vol te maken.

Voor het geval U het gironummer nog niet bekend is: het is 50440 ten name van P. Groen, Rotterdam.

Dezer dagen kon ik weer een cheque van It. lres 150.000, zijnde ongeveer f 880,—, aan Ds. G. Mathieu in Rome zenden. Deze schreef mij als reactie daarop als volgt (in vertaling):

„Ik ontving Uw aangetekend schrijven van 18 oktober en ik dank U voor Uw bankcheque ten bijdrage van L. 150.000, ontvangen van de Nederlandse vrienden voor het werk van onze kerk.

Wij zijn deze trouwe vrienden zeer erkentelijk, omdat zij op zo'n concrete manier hun sympathie tonen voor de aanwezigheid van het protestantisme in Italië en voor het werk, dat wij onder onze mede-burgers verrichten. Maar onze erkentelijkheid gaat vooral uit naar U, die gedurende verscheidene jaren ons een vriendschap hebt getoond, die wij niet zullen vergeten.

Na de zittingen van onze synode, gehouden in de laatste weken van augustus, hebben wij ons werk in de verschillende gemeenten hervat en vervolgen wij onze weg, ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden, die noch het geloof, noch de dienst voor de zaak des Heren begunstigen. Maar wij vertrouwen op de macht van het Evangelie, dat veel machtiger is dan alle machten, die het bestrijden.

De „Table Vaudoise” (dit is de Synode) heeft ons hulp toegezegd voor het werk onder de franstalige protestanten, die in Rome wonen. Dit zal het ons mogelijk maken met deze arbeid verder te gaan.

Zondag j.l. is te Napels het nieuwe Evangelische Hospitaal ingewijd. Hiermee is voldaan aan een sinds vele jaren gevoelde behoefte.

Zondag a.s. zal te Dipignano in de provincie Cosenza (Midden-Italië) een kerkje in gebruik genomen worden.

Te Rome zijn wij bezig gelden te verzamelen voor een rusthuis voor ouden van dagen. Dit is een sector, die in de sociale structuur in Italië wat verwaarloosd is. Als kerk voelen wij ons vernicht, hieraan iets te doen.

Met belangstelling volgen wij de theologische ontwikkelingen in Nederland en de spanningen, die zich voordoen door de actuele problemen.

In de hoop U spoedig weer te zien en U nogmaals dankend, zend ik U mijn zeer hartelijke groeten.”

Deze dank en groeten breng ik hierbij aan U allen over. P. Groen

KERKNIEUWS

Beroepen: te Sliedrecht: ds. K. B. Holwerda te Zalk en Veecaten; te Rotterdam-Zuid: ds. W. Triemstra te Vrouwenpolder; te Veendam-Zuidbroek: ds. K. J. Kapteyn te Appingedam-Over-schild.

Aangenomen: naar Heemse: ds. R. Timmerman te Bunschoten-Spakenburg.

Bedankt: voor Capelle a/dIJssel: ds. J. Francke te Hoogeveen; voor Berkum: ds. J. van Benthem te Ulrum.

Bilthoven. De raad van de Geref. Kerk van Bilthoven zond het volgende schrijven aan de particuliere synode van Utrecht:

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Als kerkeraad te Bilthoven beklagen we ons over de handelingen en de uitspraken van de classis Utrecht/Breukelen t.a.v. de kerk te Bilthoven en wij doen een beroep op uw vergadering uw afkeuring daarover uit te spreken.

Hierbij zij vermeld dat door de onzekere rechtsgang van de classis ons schrijven nu eerst tot U gericht kan worden.

Tevens sluiten we een afschrift in van een brief, die we aan de classis zonden. Hierop ontvingen we nog geen reactie.

We brengen de volgende punten onder uw aandacht:

1. De classis van 9 mei l.l. bnoemde een commissie om de feiten te Bilthoven te controleren inzake a. de ratificatie van een classisbesluit van 15-2-'68 en b. over het al dan niet betrachten van zorgvuldigheid en rechtmatigheid van het laten voorgaan van ds. J. Snijder te Bilthoven. Deze commissie heeft haar bevindingen vastgelegd in een rapport, dat we hier bijvoegen.

De kerkeraad acht zich verongelijkt door de classis, die heeft gehandeld over Bilthoven zonder dit rapport in haar behandeling te betrekken. Hierdoor is een classisbesluit volkomen genegeerd.

Wij verzoeken u uit te spreken, dat de classis niet over Bilthoven had mogen handelen met veronachtzaming van dit rapport, daar zeker een classis zich moet houden aan classisbesluiten; en dat behandeling alsnog dient te geschieden.

2. We beklagen ons erover, dat onze afgevaardigden naar de classis zijn weggezonden door een bijeenkomst, welke nog geen classis was.

We verzoeken u uit te spreken, dat deze vergadering daarmee een onrechtmatige daad heeft verricht en dat deze daad daarom generlei rechtsgeldigheid heeft.

3. We beklagen ons erover, dat de classis deze onrechtmatige handeling voor haar rekening heeft genomen, zonder eerst zelfstandig een oordeel te vormen.

Wij verzoeken U uit te spreken, dat de classis geen vonnis had mogen vellen, alvorens zelf deze zaak te hebben behandeld en dat derhalve het vonnis nietig is.

4. De classis sprak op 8-8-'68 uit, dat in het besluit t.a.v. Bilthoven „geen duidelijke bewijzen uit Gods Woord, de belijdenis en de kerkenorde zijn bijgebracht”.

We beklagen ons erover, dat de classis desondanks aan dit besluit uitvoering gaf.

Wij verzoeken U uit te spreken, dat de classis ongeestelijk en onkerkelijk handelde, toen zij een besluit waaraan geen bewijzen uit Schrift belijdenis en K.O. waren toegevoegd, uitvoerde en dat derhalve de heenzending van onze afgevaardigden ook daarom onjuist is en ingetrokken dient te worden.

5. Wij beklagen ons erover, dat de classis bewijzen heeft pogen bij te brengen in lange besprekingen, waarvan de afgevaardigden van de kerkeraad uitgesloten waren. Hierdoor heeft een heersen over ons plaats gevonden, dat in lijnrechte strijd is met de Schrift en de K.O.

Wij verzoeken U uit te spreken dat bij de totstandkoming van de „bewijzen” voor onze heenzending de eerste regels van goede rechtspraak zijn geschonden, zodat ook daarom de uitspraak van de classis elke rechtsgeldigheid mist.

6. In de uitspraak, waartoe de classis na ruim twee en een halve maand komt op 16 sept. l.l. spreekt zij als haar oordeel uit, „dat de kerkeraad met zijn eis tot bewijs van de beschuldiging uit Schrift en belijdenis het onderling kerkeradsverkeer oprak, omdat de „zaak” (nog) niet vaststond.”

Wij vragen U 1. kan ooit tussen christenen het verkeer opgebroken worden door het vragen van bewijs voor een beschuldiging? en 2. mag een beschuldiging uitgesproken en gehandhaafd worden als de betreffende zaak (nog) niet vaststaat? Wij voor ons zijn ervan overtuigd, dat op beide vragen ontkennend geantwoord moet worden, en verzoeken U in die zin een uitspraak te doen.

7. De kerkeraad beklagt zich erover, dat zijn uitspraak, met motivering, om ds. J. Snijder te doen voorgaan, door de classis zelfs niet vermeld wordt laat staan besproken en weerlegd.

Ook daarom acht de kerkeraad zich tekort gedaan in deze rechtshandel uit de „stukken”. (Zie het begin van de classisuitspraak).

8. Tenslotte willen we nog noemen de aanvaarding van de credentiebrieven van de broeders, die de kerk van Bilthoven scheurden, zonder dat ze daarbij de „kerkelijke weg” gingen.

Wij verzoeken U uit te spreken, dat de classis zulks doende de regels van het kerkverband fundamenteel heeft geschonden; en dat de classis deze weg alsnog aan deze broeders heeft te wijzen.

Contactsamenkomst

Op uitnodiging van de kerk te Baarn (predikant ds. W. Borgdorff) is zaterdag een contact-

vergadering gehouden van „kerken die in dezelfde of soortgelijke omstandigheden verkeren” als de uitnodigende kerk. Op deze samenkomst, die kan worden beschouwd als een vervolg op een eerdere die was bijeengeroepen door de kerk te Oegstgeest (scriba T. van der Kooy), zou worden gesproken over onderlinge hulp, preekvoorziening en emeritaatsverzorging.

Zending Zuid-Afrika

De Raad van De Gereformeerde Kerk te Drachten ontving 30 oktober j.l. telegrafisch bericht van zijn tweede zendeling, ds. K. Verlind, dat hem toestemming was verleend zendingswerk te verrichten in de Bantoegebieden in het distrikt Pretoria, waar onder andere de lokatie Ga-Rankue is gelegen, ongeveer 20 mijl (32 km.) van de stad.

Deze toestemming tot vrije, zelfstandige, zendingarbeid werd verkregen van de Bantoesakecommissaris, nadat ds. Verlind in augustus van dit jaar op verzoek van dat Departement een Memorandum had ingediend bij het Departement Bantoe-administratie en -ontwikkeling.

P.S. Noord-Hoilaand

De Particuliere Synode van Noord-Holland (samengeroepen door de kerk te Amstelveen, praeses ds. B. J. F. Schoep) heeft uitgesproken, dat de Generale Synode van Amersfoort-West rechten van de kerken in Noord-Holland schromelijk heeft tekort gedaan door ds. J. Meester en ds. C. P. Plooy, die uit dit ressort waren voorgedragen, niet te benoemen tot resp. primus- en secundus-curator van de Theologische Hogeschool.

De Generale Synode was van oordeel dat aan deze beide predikanten, die als leden van de buitengewone P.S. van Noordholland medeverantwoordelijk waren voor het in bescherming nemen van twee door de G.S. bekritiseerde gedeelten van de „Open Brief”, niet het toezicht op de belijdenis van de hoogleraren en lectoren kon worden opgedragen.

De P.S. acht de handelwijze van de G.S. allereerst hierom onjuist, omdat zij heeft kennisgenomen van stukken (persverslag en acta), die niet op haar agendum stonden. Ze acht het niet-benoemen voorts in strijd met het door deze G.S. zelf vastgestelde reglement der Theologische Hogeschool. Daarnaast blijft deze P.S. bij het oordeel van haar voorgangster, dat de G.S. de „Open Brief” onjuist geïnterpreteerd heeft.

De P.S. wijst er vervolgens op, dat de G.S. niet, als in andere gevallen gebruikelijk, de P.S. in de gelegenheid heeft gesteld achteraf een andere curator te benoemen.

De P.S. noemt op grond van dit alles het handelen van de Generale Synode onkerkelijk, willekeurig en diskwalificerend, waarbij zij verwijst naar Micha 6:8 en Klaagl. 3:36 en zal zich, terwille van de eer en goede naam der betrokken predikanten, van de rechten van de kerken in Noord-Holland en van de rechte verzorging der Theol. Hogeschool, hierover beklagen bij alle Geref. Kerken in Nederland en bij de e.k. Generale Synode.

DE VERENIGING

„EEN SCHOOL MET DEN BIJBEL” TE LANGERAK

vraagt

voor haar kleuterschool per 1 januari

„EEN LEIDSTER”

van Gereformeerde beginselen.

In het bezit van de akte A, eventueel studerend voor akte B.

Diploma C.K.O. wordt vergoed.

Goede verbinding met Rotterdam en Utrecht.

Inlichtingen en sollicitaties bij Mevr. M. J. Renes-van den Dool, Hoofdstraat 48, Nieuwpoort (Z.-H.). Telefoon 0 1843 - 379 na 3.30 uur.